

Проф. др Бранко Мораит

Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву

ЗАШТИТА ПРАВА ПОТРОШАЧА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ – СТАЊЕ И ПЕРСПЕКТИВЕ

*У реферату се преиспитује да ли сложено уставноправно уређење Босне и Херцеговине може да одговори изазову имплементације потрошачког *acquisa EU*. Законодавство о заштити права потрошача развија се на нивоу БиХ, а истовремено и на нивоу ентитета, посебно Републике Српске која је донијела свој Закон о заштити потрошача. Право заштите потрошача на унутрашњем, босанско-херцеговачком тржишту, требало би да осигура једнаку правну заштиту босанско-херцеговачких потрошача, с једне стране, и да буде компатибилно стандардима и правцима развоја права потрошача на тржишту ЕУ, од пола милијарде потрошача.*

Кључне ријечи: Устав; Потрошачки кодекс; Потрошачки *acquis EU*; Унификација; Имплементација.

1. УВОД

Босна и Херцеговина је заснована на разуђеној уставноправној организацији. У темеље уставноправне регулативе уграђена су три устава: Устав Босне и Херцеговине и устави два ентитета, Републике Српске и Федерације БиХ и један статут, Брчко Дистрикта БиХ. Устав БиХ је заправо Анекс IV Општег оквирног споразума за мир у БиХ, популарно званог Дејтонски мировни споразум. Одредба члана 3 Устава БиХ, надлежност и односи између институција БиХ и ентитета, од значаја је за отварање расправе на насловљену тему. То из разлога што је ова одредба перманентни извор сукоба између органа БиХ и ентитета који имају законодавне надлежности. У одредби члана 3 став 1 Устава БиХ прописана је надлежност БиХ. У ставу 2 истог члана одређена је надлежност ентитета. У тачки б) става 2 одредебе члана IV Устава БиХ прописано је да ће „сваки ентитет пружити неопходну помоћ влади

Бранко Мораит, *branko.morait@sudbih.gov.ba*.

БиХ како би јој омогућио да испоштује међународне обавезе БиХ...“: У одредби става 3 истог члана Устава БиХ, закон и одговорност ентитета и институција, прописано је, у тачки а) „све владине функције и моћи које нису изричито дате у овом уставу институцијама БиХ ће бити функције и надлежности ентитета“.¹ У тачки б) истог става истог члана Устава БиХ, прописано је да „ентитети и било које њихове субдिवизије ће се у потпуности придржавати овог устава, који је надређен свим неконзистентним одредбама закона БиХ и уставима и законима ентитета и са одлукама заједничких институција БиХ. Општи принципи међународног права ће бити интегрални дио закона БиХ и ентитета.“ У ставу 4. истог члана Устава БиХ прописана је могућност поступања Предсједништва БиХ, „да олакша координацију међу ентитетима о стварима које нису унутар одговорности БиХ као што је предвиђено овим уставом, изузев ако се један ентитет супротстави у било којем специфичном случају“. У ставу 5. истог члана Устава БиХ прописане су „додатне надлежности“ као „питања о којима се ентитети сложе (...) или које су потребне да се очува суверенитет, територијални интегритет, политичка независност и међународни субјективитет БиХ, у складу са расподјелом одговорности међу институцијама БиХ“ потрошача. У раду се даље излаже законодавна надлежност институција БиХ и ентитета, садржај законских аката о правима и заштити потрошача, повод и разлози уређивања права потрошача и њихове заштите и посебно у Републици Српској, те се завршава излагање закључком о стању и очекивањима од прописивања права потрошача и мјера њихове заштите у Републици Српској.

2. ЗНАЧАЈ УСТАВНЕ ПРЕРАСПОДЈЕЛЕ ЗАКОНОДАВНЕ НАДЛЕЖНОСТИ НА ПРАВА ПОТРОШАЧА И ЊИХОВУ ЗАШТИТУ

Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине је други Закон о заштити потрошача донијела (у даљем тексту: ЗЗП БиХ) на 74. сједници Представничког дома, од 14. фебруара 2006. године и на 54. сједници Дома народа одржаној 21. фебруара 2006. године² позивом на одредбу члана IV 4. а) Устава БиХ, по којем: „доношење закона који су потребни за провођење одлука Предсједништва или за вршење функција Скупштине по овом Уставу“.

¹ Т. Meyer: „Uvođenje Zajedničkog evropskog prava i prigovor zbog povrede prodaje principa supsidijarnosti“, *Nova pravna revija* 1/2013, 18, navodi se, parafrazirano, da BiH nije unija država kao EU, nego suverena i cjelovita država, ali da i član III tačka 3. Ustava BiH, predviđa princip supsidijarnosti, prema kojem sve nadležnosti koje po Ustavu nisu izričito dodijeljene državi pripadaju entitetima.

² Закон о заштити потрошача БиХ – ЗЗП БиХ, *Службени гласник БиХ*, бр. 25/06 и 88/15.

Закон о заштити потрошача у Републици Српској³ (у даљем тексту: ЗЗП) донесен је на темељу одредбе члана 53. Устава Републике Српске⁴ који прописује да „Република обезбјеђује заштиту потрошача“. Према наведеном произлази да је Република Српска кренула у развој властитог законодавног оквира чији је централни законодавноправни акт Закон о заштити потрошача Републике Српске. Тиме је 2012. године напуштен законски оквир који је поставила Парламентарна скупштина Законом о заштити потрошача БиХ из 2006. године и даље, који је остао у примјени на територији ФБиХ и Дистрикта Брчко БиХ. Пошто у БиХ постоје снаге које су унитаристичке и које су супротстављене дејтонском, федералистичком уређењу, занимљиво је да нико није покренуо питање уставности односно неуставности оваквог законодавног развоја правне заштите потрошача која је иста правна материја у једној држави. Како смо уводно већ назначили, Босна и Херцеговина је држава *sui generis* у погледу своје уставноправне и политичко-територијалне организације, свиђало се то некоме или не. Реалност је да Босна и Херцеговина није ни унитарна нити прокламовано федеративна односно конфедеративна држава. Ово истичемо из разлога што је процес придруживања Босне и Херцеговине Европској унији започет у БиХ својевремем потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању. С обзиром на то да се уставноправна расподела надлежности између БиХ и ентитета рефлектује на доношење законских аката о заштити потрошача, поставља се питање да ли она негативно утиче на једнаку правну заштиту потрошача на цијелом тржишту Босне и Херцеговине и да ли је она прихватљива с обзиром на међународноправни положај БиХ у поступку придруживања ЕУ. С једне стране, сви грађани на територији БиХ, без обзира на било коју припадност, па тако и припадност ентитетима, морају уживати исти степен заштите својих права, ма гдје живјели. Смисао европске политике заштите потрошача и законодавног оквира који се формира у Европској унији јесте да се на европском тржишту омогући једнака заштита потрошачима у свакој од 22 државе ЕУ. С друге стране, због непопустљиве подјеле законодавне надлежности која произлази из слова Устава БиХ и устава ентитета, питање је, да ли се увиђа потреба за унутрашњом унификацијом прописа о заштити права потрошача уз истовремену синхронизацију имплементације тзв. потрошачког *acquis*-а ЕУ? Босна и Херцеговина је према Споразуму о стабилизацији и придруживању (даље: ССП) обавезана на преузимање *acquis*-а Европске уније. Међу осталим настојањима, мада ССП још

³ Закон о заштити потрошача – ЗЗП, *Службени гласник РС*, бр. 6/12, 63/14 и 18/17.

⁴ Устав Републике Српске, *Службени гласник РС*, бр. 21/92; Одлука Уставног суда БиХ, *Службени гласник БиХ*, бр. 73/2019.

није ступио на снагу, уочени су напори на преузимању *acquis*-а Европске уније да би коначним ступањем на снагу ССП могао бити имплементиран члан 70 Споразума.

3. САДРЖАЈ ЗАКОНСКОГ ОКВИРА ПРАВА И ЗАШТИТЕ ПОТРОШАЧА

Закон о заштити потрошача у Републици Српској⁵ (у даљем: ЗЗП) настао је као израз одређења законодавца у Републици Српској ка кодификавању заштите потрошача у односу према носиоцима трговачке дјелатности. Осим тога, што из властитих потреба и интереса, а што по угледу на развој законодавства у тзв. региону земаља бивше Југославије, сада зване Југоисточне Европе.⁶

ЗЗП садржи основне одредбе гдје су дате дефиниције појмова и термина који се користе у законском тексту. С тим циљем, између осталог, дата је дефиниција потрошача и трговца, произвођача, производа, робе и услуге, цијене, декларације, пословне праксе, предуговорног поступања и одлуке о послу, непоштених клаузула у потрошачким уговорима, недостатака на производу и разних видова продаје.⁷ Да ли су све ове дефиниције неопходне ако знамо да су многи од ових појмова општепознати и да је непотребно претјерано прецизирање и разликовање у односу на свакодневну употребу истих термина, што може довести до тешкоћа у примјени Закона. Надаље, ЗЗП прописује основна права потрошача која се тичу задовољавања потреба, безбједности, информисаности, права на слободан избор роба и услуга, право да се глас потрошача чује тамо гдје треба, право на образовање, право на здраву животну средину и право на правну заштиту. Право на правну заштиту обухвата тужбу за престанак повреде права и тужбу за накнаду штете.⁸ Право потрошача је неутуђиво и суверено.⁹ Потрошач се права не може одрећи, тј. њиме не може слободно диспонирати, као што је то могуће с имовинским правима. Права која су садржана у ЗЗП не суспендују права која потрошачи имају на основу других закона. То нас упућује да су права потрошача садржана не само у ЗЗП него су и у посебним законима.¹⁰ Мада је ЗЗП кодекс потрошачких права законодавац је оставио

⁵ Закон о заштити потрошача у Републици Српској – ЗЗП, *Службени гласник РС*, бр. 6/12, 63/14 и 18/17.

⁶ Закон о заштити потрошача, *Службени гласник Р. Србије*, бр. 62/14, 6/16, 44/18; Закон о заштити потрошача, *Народне новине Р. Хрватске*, бр. 41/14, 110/15, 14/19.

⁷ ЗЗП, чл. 2.

⁸ ЗЗП, чл. 3.

⁹ ЗЗП, чл. 4, ст. 1.

¹⁰ ЗЗП, чл. 4, ст. 3.

простор да се она уређују и посебним законима. Све што није уређено потрошачким кодексима или посебним законима који уређују одређена права потрошача остављено је за сферу примјене закона којим се уређују облигациони односи у Републици,¹¹ тј. Закона о облигационим односима. У случају појаве различитог тумачења одредаба ЗЗП, примјенљиваће се тумачење које иде у корист потрошача.¹² У основне одредбе систематизована је и одредба о забрањеним клаузулама у потрошачким уговорима које су, начелно, клаузуле које су супротне одредбама ЗЗП и које су углављене на штрету потрошача.¹³

У глави II су одредбе о заштити безбједности живота и здравља потрошача.

Глава III садржи правила о обављању трговачке дјелатности у складу са добрим пословним обичајима, тј. прописан је начин на који је трговац дужан поступати приликом продаје робе и њене испоруке. У том смислу се подразумијева примјена посебних узанси.

Глава IV нормира питања: истицања цијене, испоруке, чувања производа, информисања потрошача, амбалаже, рекламација и сл. Одредба члана 19 ЗЗП прописује када је новчана обавеза коју потрошач плаћа индиректно, посредством финансијске институције, измирена. То је у тренутку када финансијска институција прими налог за плаћање од потрошача. Овим прописивањем је, унеколико, модификована одредба члана 318. Закона о облигационим односима о плаћању новчане обавезе. То, из разлога што је одредбом члана 318. ст. 1. ЗОО прописано да, ако се плаћање врши посредством банке или друге финансијске организације, дуг је исплаћен када банци стигне новчана дознака у корист повјериоца. Када се плаћа путем поште, дуг је измирен када повјерилац прими новчану дознаку (члан 318. ст. 2. ЗОО).

Одредбе чл. 26–31. ЗЗП уређују материјалне недостатке на роби или услузи. Права потрошача су алтернативно постављена, и може да изабере уредно испуњење (уклањање недостатка или замјену производа с недостатком исправним производом) или враћање плаћеног износа и трошкова или снижење цијене. Ако је недостатак видљив рок за обавјест трговцу је осам дана од преузимања производа, а ако је скривен 60 дана од откривања недостата (у одредби члана 482. ст. 1. ЗОО рок је осам дана од откривања недостатка), а најкасније у року од двије године од преузимања производа (члан 482. ст. 2. ЗОО рок је шест мјесеци од предаје ствари). Иста права предвиђена су и у случају непра-

¹¹ ЗЗП, чл. 4, ст. 4.

¹² ЗЗП, чл. 4, ст. 5.

¹³ ЗЗП, чл. 2.

вилног или дјелимичног извршења услуге, тако да потрошач има право захтијевати поновно извршење или довршење услуге или смањење уговорене цијене услуге. Потрошач има и право, ако након 30 дана од обављене услуге открије скривени недостатак поред умањења цијене захтијевати и припадајућу камату.

У случају неизвршења оправке потрошач може захтијевати нови производ у року испоруке од осам дана или тражити враћање плаћене цијене без одлагања. Ако у току оправке наступи оштећење производа трговац је дужан у року од три дана извршити оправку или отклонити штету.¹⁴

Одредбе главе V нормирају декларисање производа, а главе VI одговорност за штету поводом продаје производа с грешком и одговорност по основу гаранције за обезбјеђење сервиса и резервних дијелова. ЗЗП упућује на примјену правила ЗОО о одговорности и гаранцији.¹⁵

Глава VII забрањује непоштену пословну праксу, која је одступање од пажње професионалног трговца или је такво понашање које може да уруши економско понашање просјечног потрошача или је обмањујућа или агресивна.¹⁶

Глава VIII прописује начин пружања услуга од општег економског интереса а који се заснива на уговору.

Глава IX прописује правила о уговорима закљученим изван пословних просторија, приликом чијег је закључења трговац дужан потрошачу доставити писано обавјештење о праву на једнострано раскидање овако закљученог уговора у року од 15 дана од његовог закључења о чему се потрошач мора писмено изјаснити.

Глава X садржи правила о уговорима закљученим уз помоћ средствима за комуницирање на даљину. Основно је право потрошача на једнострано раскид уговора без образложења и трошкова у року од 15 дана од пријема производа или од закључења уговора о услугама. Ако трговац није обавијестио потрошача о његовом праву на једнострано раскид уговора, потрошачу се раскидни рок продужава на три мјесеца. Предвиђају се и изузеци од ових правила.¹⁷

Глава XI уређује непоштене и неправедне односно штетне уговорне клаузуле по потрошача. Непоштене одредбе су оне о којима се није преговарало, које су противне начелу савјесности и поштења, којима се

¹⁴ ЗЗП, чл. 31.

¹⁵ Закон о облигационим односима – ЗОО, *Службени гласник РС*, бр. 39/03, 74/04, чл. 179. одговорност произвођача ствари с недостатком, чл. 501–507. гаранција за исправно функционисање ствари.

¹⁶ ЗЗП, чл. 38–45.

¹⁷ ЗЗП, чл. 61, 65.

нарушава равнотежа права и обавеза из уговора на штету потрошача и које не одговарају оправданом очекивању потрошача.¹⁸ Поштене одредбе су оне о којима је потрошач упознат у вријеме закључења уговора и које је разумио. Непоштене уговорне одредбе не обавезују потрошача. ЗЗП таксативно набраја непоштене уговорне одредбе.¹⁹ Неправедне и штетне уговорне одредбе су ништаве.²⁰

Глава XII прописује електронске инструменте плаћања на даљину.

Глава XIII уговор о туристичком пакет аранжману.

Глава XIV уговор о временском коришћењу непокретности у туристичке сврхе.

Глава XV носиоце заштите потрошача из владиног сектора, локалне самоуправае, комора, удружења, образовних институција, медија и омбудсмана.

Глава XVI прописује основна правила вансудске и судске заштите потрошача, процесуирање повреда потрошачких права. Потрошачки спор је сваки спор који произилази из уговорног односа трговца и потрошача.

Глава XVII прописује управно-инспекцијски надзор, а одредбе главе XVIII садрже казнене одредбе.

4. ПРАВНИ ИЗВОРИ ЗАШТИТЕ ПРАВА ПОТРОШАЧА

Заштита потрошача је у Босни и Херцеговини била организована у како у приватноправним прописима, нарочито у Закону о облигационим односима, тако и у кривичном законодавству. Процеси придруживања ЕУ су ове прописе почели да заобилазе када се ради о заштити потрошача. Наиме, правна тековина, *acquis*, ЕУ обухвата: Оснивачки уговор, законодавство на бази Оснивачког уговора, праксу Суда ЕУ, међународне уговоре ЕУ и других субјеката и уговоре између држава чланица у области дјелатности Уније. Босна и Херцеговине ја обавезна да преузима правну тековину ЕУ од потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица и Босне и Херцеговине, тј. од 16.6.2008. године.²¹ Од тада би се могли пратити и процеси имплементације тзв. потрошачког *acquis*-а ЕУ у право Босне и Херцеговине.

Потрошачко право ЕУ је обликовано у форми директива, тј. смјерница које су државе чланице биле обавезне имплементирати у своја

¹⁸ ЗЗП, чл. 70.

¹⁹ ЗЗП, чл. 73.

²⁰ ЗЗП, чл. 72.

²¹ М. Povlakić, „Evropa ante portas – da li su vrata zaključana?“, *Domaća i strana sudska praksa* januar–februar–mart 2019, 11.

национална законодавства. Како се истиче, „главни инструмент за хармонизацију приватног права држава чланица је одредба члана 288. Уговора о функционисању ЕУ, према којој државе чланице морају имплементирати директиву. Директива је обавезујућа у погледу свог циља, али она оставља националним законодавствима маневарски простор, да одаберу најповољнији облик и методе имплементације директиве. С друге стране, уредба има општу и директну примјењивост“.²² Како је тржиште Европске уније огромно, с пола милијарде становника, то аутори и коментатори приватног права из ЕУ придају велики значај потрошачком праву ЕУ и истичу, између осталог, да је, „широм свијета право заштите потрошача једна од главних покретачких снага за модернизацију приватног права“.²³

Садашње стање регулативе потрошачке заштите у Босни и Херцеговини карактерише прихватање метода кодификовања директива о заштити потрошача имплементацијом у општи потрошачки кодекс, Закон о заштити потрошача. Како сада ствари стоје, измирене су двије опречне струје мишљења о методу имплементације потрошачких директива ЕУ у правни систем Босне и Херцеговине односно ентитета Републике Српске. Развој законодавне регулативе отишао је у смјеру занемаривања одредбе члана 140. Закона о заштити потрошача у Босни и Херцеговини,²⁴ која је пропивала да ће се одредбе чл. 48. до 110. првог извора права о заштити потрошача у БиХ, примјењивати до ступања на снагу закона који регулише облигационе односе у Босни и Херцеговини. Како до доношења Закона о облигационим односима БиХ, односно ФБиХ/РС, није никада дошло, развој права заштите потрошача отишао је у правцу кодификовања директива ЕУ о заштити потрошача у потрошачки кодекс.²⁵ Њемачко и холандско приватно право сматрају потрошачко право за једну од „главних покретачких сила за модернизацију приватног права“.²⁶ Њемачки аутори истичу, између осталог, да је, парафразирано, право заштите потрошача саставни дио приватног

²² Н. Roesler, „Osnove potrošačkog prava Evropske unije“, *Nova pravna revija* 1/2013, 20.

²³ *Ibid.*

²⁴ ЗЗП БиХ, *Службени гласник БиХ*, бр. 17/2002.

²⁵ Т. Меуер, 18: наводи податак да је, „у складу а Одлуком Савјета ЕУ од 18.2.2008., доношење правних прописа о облигационим односима на нивоу државе спада у приоритете које би у кратком року требало остварити“. Поред тога наводи и Одлуку Уставног суда БиХ, број: У-17/09 од 27.3.2010. године; Дјелимична Одлука Уставног суда БиХ, У 5/98 од 18. и 19. 2. 2000., по којој: „Уставни суд Босне и Херцеговине је на одговарајућу жалбу Републике Српске утврдио да се уређивању облигационих односа на нивоу државе на основу надлежности за увођење «заједничког тржишта» у Уставу Босне и Херцеговине уставноправно не може приговорити и да то не ускраћује законодавне надлежности Републике Српске“.

²⁶ Н. Roesler, 20.

права, „његова позиција у централној кодификацији је системски логична“, те да холандски *Burgerlijk* и Њемачки грађански законик (BGB) потврђују да интеграција не води нужно ка „недоследности система“. Надаље се истиче да, „отприлике 80 % уговорног права Европске уније односи се на поље заштите потрошача“. ²⁷ Истовремено се наглашава и интердисциплинарни карактер права заштите потрошача, јер поједини аспекти, као што је техничка сигурност, сигурност хране, означавање производа, цијене и здравствена заштита, спадају у јавно право, мада су, по истим ауторима, „директиве приватног права кључне“. ²⁸

Можемо рећи да, на нивоу ЕУ, постоји разлика између права заштите потрошача ЕУ и стања имплементације у државама чланицама, „и поред одлучујућег утицаја ЕУ као главне потрошачке снаге“. ²⁹

Из овог увида у превирања у европском правном кругу о избору најоптималнијег метода уређивања потрошачког права, као комплексног и интердисциплинарног, метода поступне имплементације потрошачких директива у национална законодавства, се жели напустити и уступити своју улогу кодификаторском методу због незадовољства достигнутим степеном унификације потрошачке заштите у правним изворима. Отуда се унификација потрошачких права подстиче обавезујућом праксом Суда ЕУ. ³⁰

Као што смо напријед показали, ЗЗП садржи и одредбе које су издвојене из корпуса јавног права. Осим тога, самосталан приступ имплементацији резултирао је низом посебних закона који уређују поједине аспекте заштите потрошача у Републици Српској. ³¹

5. ЗАКЉУЧАК

Босна и Херцеговина није слиједила њемачки и холандски модел интегрисања потрошачких директива, уговорноправног карактера, у Закон о облигационим односима односно закон којим би се уредили облигациони односи у Босни и Херцеговини. Потрошачко право је кодификовано, претежно, у Закону о заштити потрошача, али је један дио остао у посебним законима. Од домаћих правних стручњака, особито истакнутих чланова академске заједнице у Босни и Херцеговини, чују се критичка размишљања, како извршене имплементације директива

²⁷ *Ibid.*, 21.

²⁸ *Ibid.*, 22.

²⁹ *Ibid.*, 23

³⁰ *Pravosudna akademija, Zaštita potrošača*, Zagreb 2019, 39.

³¹ Закон о недопуштеном оглашавању, *Службени гласник РС*, бр. 52/12; Закон о општој сигурности производа, *Службени гласник РС*, бр. 46/17; Закон о храни, *Службени гласник РС*, бр. 19/17, Закон о банкама Републике Српске, *Службени гласник РС*, бр. 4/17.

ЕУ нису урађене правилно од стране домаћих законодавних тијела, јер недовољно, закашњело или никако не имплементирају европске директиве из области потрошачке заштите. Чланови академске заједнице у Босни и Херцеговини, очито је, често дају образложену критику недостатака у имплементирању потрошачких директива. Стручним тимовима законодавних органа у Босни и Херцеговини требало би да предсједавају најупућенији чланови академске заједнице, како би помогли очигледну инфериорност домаћих институција да слиједе процесе развоја европског потрошачког права и омогуће примјену ССП. У сваком случају, досљедно прихватање потрошачког *acquis*-а ЕУ у домаће правне изворе, није само обавеза која се намеће из формалних разлога, него је и добробит за потрошачку заједницу босанско-херцеговачких грађана, које би европски стандарди заштитили кроз побољшање квалитета и квантитета роба и услуга које се нуде потрошачима.

Према медијским извјештајима од 5. 5. 2020. године, Предсједништво БиХ је донијело закључак да се формира *ad hoc* група састављена од три члана Предсједништва БиХ, колегијум Савјета министара БиХ и колегијуми оба дома Парламентарне скупштине БиХ, да се састану у петак, 9. 5. 2020. године и донесу документ који би био одговор на тих 14 тачака из Мишљења Европске комисије како би се могао направити акциони план. Дакле, након протека годину дана од пријема наведеног мишљења. Услиједио је 6. 5. 2020. Самит ЕУ Западни Балкан у Загребу, који је, између осталог, требало да размотри и одговор на наведено мишљење, који се хитно припремало. На Самиту је, између осталог, закључено да би институције у БиХ, када доносе одлуке у вези с приступањем ЕУ требало да суспендују право вета. Одмах је започела полемика о томе да ли је консоцијацијска демократија коју пројектује уставно уређење БиХ једино оптимално и одрживо рјешење за дубоко подијељено друштво, по узору на примјере успјешних држава са моделом консоцијацијске демократије (Холандије, Либанона, Швајцарске, Аустрије, покрајина Канаде).³² На другој страни, огласио се хрватски члан Предсједништва БиХ у интервјуу „Ослобођењу“,³³ одбацујући консоцијацијску демократију и успут принцип конститутивности народа, на основу којег је, подсјећања ради, и изабран за актуелног члана Предсједништва БиХ. Ово је само неколико детаља који илуструју неке од перманентно присутних разлога, узрока инертности и неуспјешности институција БиХ и ентитета да оптимално правно обликују неопходне правне акте у процесу приближавања ЕУ и преузимања *acquis*-а ЕУ.

³² М. Благојевић, *Деконструкција Српске*, Глас Српске, 6.5. 2020.

³³ Према порталу „Ослобођења“, сриједа, 6. мај 2020. године.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Библиографске референце

1. Meyer, Thomas, „Uvođenje Zajedničkog evropskog prava prodaje i prigovor zbog povrede principa supsidijarnosti“, *Nova pravna revija* 1/2013;
2. Povlakić, Meliha, „Evropa ante portas – da li su vrata zaključana“, *Nova pravna revija* 1/2013;
3. Pravosudna akademija, *Zaštita potrošača – priručnik za polaznike*, Zagreb 2019;
4. Roesler, Hannes, „Osnove potrošačkog prava Evropske unije“, *Nova pravna revija* 1/2013.

Правни прописи

1. Закон о банкама, *Службени гласник РС*, бр. 4/17;
2. Закон о заштити потрошача, *Службени гласник РС*, бр. 6/12, 63/14 и 18/17;
3. Закон о заштити потрошача, *Службени гласник БиХ*, бр. 25/06 и 88/15;
4. Закон о заштити потрошача, *Службени гласник Р. Србије*, бр. 62/14, 6/16, 44/18;
5. Закон о заштити потрошача, *Narodne novine Р. Хрватске*, бр. 41/14, 110/15, 14/19;
6. Закон о облигационим односима, *Службени гласник РС*, бр. 39/2003, 74/2004;
7. Закон о недопуштеном оглашавању, *Службени гласник РС*, бр. 52/12;
8. Закон о општој сигурности производа, *Службени гласник РС*, бр. 46/17;
9. Закон о храни, *службени гласник РС*, бр. 19/17;
10. Устав Републике Српске, *Службени гласник РС*, бр. 21/1992.

Full Professor Branko Morait, LL.D.

Faculty of Law, University of East Sarajevo

CONSUMER PROTECTION IN THE REPUBLIC OF SRPSKA – SITUATION AND PERSPECTIVES

Summary

The paper examines whether the complex constitutional and legal system of Bosnia and Herzegovina can meet the challenge of implementing the EU consumer acquis. Legislation on consumer protection is being developed at the level of BiH, and at the same time at the level of the entities, especially the Republika Srpska, which has adopted its own Law on Consumer Protection. The right to consumer protection in the internal, Bos-

nian-Herzegovinian market should ensure equal legal protection of Bosnian-Herzegovinian consumers, on the one hand, and be compatible with the standards and directions of development of consumer rights in the EU market, of half a billion consumer.

Key words: *Constitution, consumer code, EU consumer acquis, unification, implementation.*